

Natuurpunt Hobokense Polder vzw
Maatschappelijke zetel:
Cdt Van Laethemstraat 45
2660 Hoboken
Ondernemingsnummer: BE 423 624 041
info@hobokensepolder.be
03/ 828 64 03

Deputatie van de provincie Antwerpen
Dienst Stedenbouwkundige Beroepen
Koningin Elisabethlei 22
2018 Antwerpen

Antwerpen, 13/11/2013

Beroepschrift verkaveling eikenbos aan de Hollebeek ter hoogte van de Salesianenlaan

Dossiernummer HO/2004/V/0001/20043

Gegevens aanvrager

M Thijs/ J Thijs en E. Van de Wiel
P/a Starrenhoflaan 44/19 Kapellen 2950

Gegevens Perceel

Kol. Harrystraat/Salesianenlaan Hoboken

(Afd 38) sectie B nr 694L
Afdeling 38 Secties B nr 698 M2
Afdeling 38 Secties B nr 698 N2
Afdeling 38 Secties B nr 699 M
Afdeling 38 Secties B nr 698 P2 DEEL
Afdeling 38 Secties B nr 699 S DEEL
Afdeling 38 Secties B nr 699 T DEEL
Afdeling 38 Secties B nr 699 W DEEL
Afdeling 38 Secties B nr 699 X DEEL

PERSOONLIJKE GEGEVENS:

Natuurpunt Hobokense Polder v.z.w.
Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, Arr. Antwerpen
Ondernemingsnummer: BE 423 624 041
info@hobokensepolder.be - 03/ 828 64 03

Met dit schrijven wenst Natuurpunt Hobokense Polder vzw. beroep aan te tekenen tegen de **verkavelingsplannen van het eikenbos** langs de Hollebeek ter hoogte van de Salesianenlaan.

Natuurpunt Hobokense Polder vzw is van oordeel dat bovenvermelde verkavelingvergunning niet kan worden toegekend. Om tot deze conclusie te komen, steunen wij op volgende drie peilers:

1) Veel bepalingen in vroegere of nog geldende Ruimtelijke Structuurplannen én Beleidsvisies pleiten er voor om bestaand bos, los van de in 1978 via het Gewestplan toegekende bestemming 'bouwzone', toch te behouden als bos.

2) De voortschrijdende kennis over de impact van dergelijke natuurvernietigende ingrepen op mens en milieu wordt zo groot dat bij het toestaan van een verkaveling van bestaand bos sprake kan zijn, en zelfs meestal is, van collectieve belangen die door een dergelijke verkaveling geschaad worden. Volksgezondheid, het recreatief potentieel (sociaal aspect), de waarde voor mens, maar ook voor dier en plant, kortom de noodzaak aan en het belang van groen in de stad zijn allemaal facetten die nadelig beïnvloed worden door het vernietigen van ruim 1 hectare (stads)bos.

3) Specifiek in dit dossier kan de overheid zeker ook 'onzorgvuldig bestuur' verweten worden.

Wij gaan dieper in op deze drie facetten.

I/ Ruimtelijke Structuurplannen én Beleidsvisies (dit is een onvolledige opsomming):

Dit groengebied van ruim 1,55 hectare, waarvan 1,04 hectare verkaveld wordt, maakt integraal deel uit van de Hollebeekvallei, één van de laatste restanten "natuurlijk groen" die tot diep in het stedelijk gebied doordringt. De **continuïteit van groene linten** of – zoals het structuurplan van de provincie Antwerpen het voorschrijft – **groene vingers** is zeer belangrijk in een ecologisch netwerk. De groene vingers in de stad zorgen ervoor dat heel wat plant- en diersoorten tot in het stedelijk gebied kunnen doordringen. Dit belang wordt in vele ruimtelijke beleidsdocumenten en structuurplannen erkend:

Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen – Ruimtelijke principes: Fysisch systeem is ruimtelijk structurerend

Beek- en riviervalleien worden als belangrijke fysieke systemen beschouwd. De Hollebeekvallei is één van de verste uitlopers van een groene vinger tussen de Schelde en de A12 waarlangs het buitengebied de stad binnendringt. Het is een belangrijk, zij het reeds aangetast, structurerend element dat door deze verkaveling verder teloor zal gaan.

Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen - Behoud en ontwikkeling van stedelijke natuurelementen en randstedelijke groengebieden

Omwille van hun belang voor de stedelijke leefbaarheid moeten de stedelijke natuurelementen en randstedelijke groengebieden worden behouden en ontwikkeld. Niettegenstaande de verkaveling volgens het gewestplan gelegen is in woongebied en de stad volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen een belangrijke taak heeft in de realisatie van nieuwe woongelegenheden, zijn wij van oordeel dat het betreffende gebied beter ingericht wordt als wijkgroen. De laatste jaren worden de resterende open ruimtesnippers in Hoboken en Wilrijk in sneltempo volgebouwd (bv. Cdt. Van Laethemstraat, Zeelandstraat, enz. in Hoboken en de Heistraat, den Brem, enz. in Wilrijk). Hierdoor verdwijnen de laatste restjes open groene ruimte

waar kinderen vrij en creatief kunnen spelen en volwassenen tot rust kunnen komen, wat een positieve invloed heeft om samenlevingsproblemen te voorkomen.

Ruimtelijk Structuurplan Provincie Antwerpen - Groene vingers

Volgens de visie voor grootstedelijk Antwerpen bestaat de groenstructuur uit groene vingers, geworteld in de Antwerpse gordel en doorlopende in een natuurlijk netwerk verweven tussen de woonomgeving. Als doelstelling geldt dat de groene vingers met elkaar in verbinding staan via allerlei bosjes, ingesloten open ruimten, enz. Eén van de groene vingers is de open ruimte ten westen van de A12 tussen Boom en Wilrijk, eindigend in het complex Fort 7 – Schoonselhof – Fort 8. De Hollebeekvallei sluit hier naadloos op aan.

Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen – Startnota – Poreuze stad

In de visie Poreuze stad moet in de XIXde-eeuwse stadsgordel de porositeit, hier voornamelijk bestaande uit binnenpands groen en verlaten gebouwen, vergroot en gebruikt worden als publieke ruimte. In de tussenstad (o.a. Hoboken) is nog veel open ruimte aanwezig, maar meestal onder vorm van private tuinen. Ook hier wordt er naar gestreefd om het netwerk van publieke terreinen te vergroten. Deze verkaveling en de vele andere bouwprojecten in de districten Hoboken en Wilrijk hypothekeken deze visie.

Beleidsvereenkomst Natuurlijke Entiteiten – Stad Antwerpen

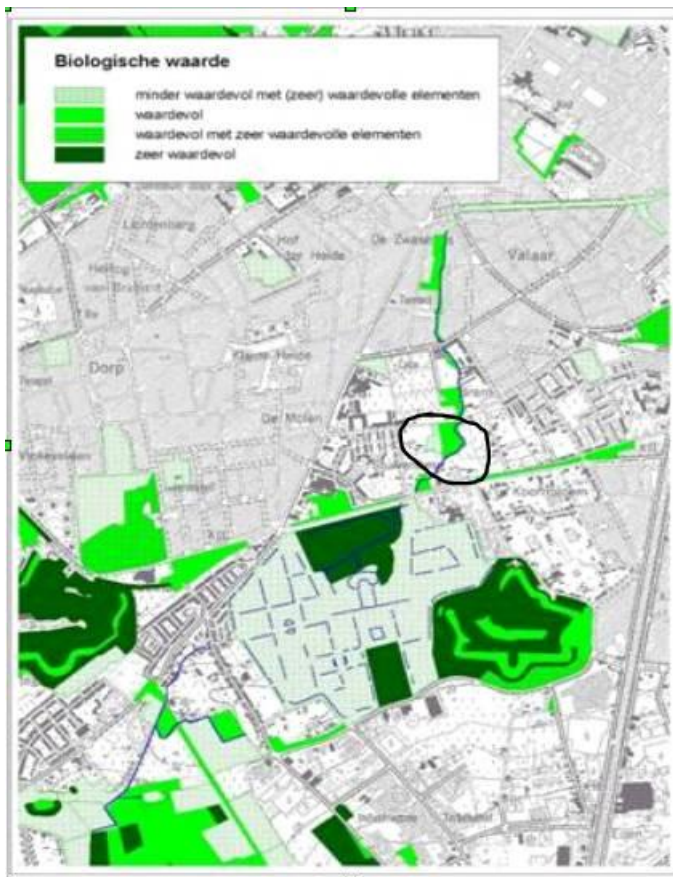
Volgens deze beleidsvereenkomst

- is er een onmiskenbare nood aan ruimte voor kwalitatief stedelijk groen
- moet ook in het stedelijk groen gestreefd worden naar een verhoging van de biodiversiteit
- staat stedelijk groen niet op zich; de verbindingen met de natuurlijke structuur buiten het stedelijk milieu moeten maximaal ontwikkeld worden.

Het bos dat voor deze verkaveling moet verdwijnen, vult al deze doelstellingen in. Het heeft een hoge ecologische kwaliteit (zie verder), voor het stedelijk gebied een hoge biodiversiteit en sluit enerzijds aan op een groene vinger en anderzijds op andere kleine open ruimten langs de Hollebeek.

Biologische Waarderingskaart

De Biologische Waarderingskaart is een uniforme en gebiedsdekkende inventaris van de Vlaamse biotopen en van het landgebruik. Van deze kaart kan je voor elke plaats in Vlaanderen aflezen welk biotoop of landgebruik er voorkomt. Aan de biotopen is een biologische waardering toegekend die varieert van zeer waardevol (donker groen) over waardevol (lichtgroen) tot minder waardevol (wit). De Hollebeek vormt als het ware een snoer van biologisch waardevolle en zeer waardevolle ecotopen (zie Figuur 2). Op deze wijze dringt de natuur de stad binnen: de waardevolle bosgebieden ten zuiden van Antwerpen zijn via de beekvallei verbonden met het Schoonselhof, Fort VIII en Fort VII. Allerhande dieren, bijvoorbeeld egels of stekelbaarsjes, gebruiken deze corridor en zijn waar te nemen in of langs de Hollebeek op het Valaar.

Biologische waarderingskaart

De beek vertrekt vanuit grote eenheden natuur die overgaan in een smal groen lint dat tot ver de stad binnendringt. Vandaar dat de Hollebeek binnen het Ruimtelijk Structuurplan van de provincie Antwerpen ook beschouwd wordt als één van de zeldzame groene vingers die de stad binnendringen. Het versnipperen van dit groene lint zou de potenties voor natuur in de stroomafwaartse delen verder doen afnemen.

Met het vernietigen van ruim 1 hectare bos verdwijnt proportioneel veel van deze groene vinger en wordt dit groene lint nog veel smaller dan het al is.

II/ Collectieve belangen die door deze verkaveling geschaad worden

Het verdwijnen van ruim 1 hectare volwaardig bos heeft een negatieve invloed op:

1) De volksgezondheid en dit minstens op twee vlakken:

- De laatste jaren blijkt uit onderzoek dat fijn stof zeer schadelijk is voor de gezondheid. De concentratie fijn stof is in Europa nergens zo hoog als in België. De verkaveling ligt binnen 1 km van druk bereiden wegen als de A12, R11 en N146. Bomen, zeker deze van dit bos waar o.m. bomen staan met een ouderdom van 100 jaar, hebben een groot reinigend vermogen, zowel naar fijn stof toe als naar opname van CO₂. Ze zijn een belangrijke schakel in de betrachting klimaatopwarming tegen te gaan. We hebben niet teveel bos, wel te weinig bos. Bovendien ligt deze verkaveling in de Antwerpse agglomeratie die zo al bosarm is.

- De aanwezigheid van groen, ook van bossen, heeft een zeer gunstige invloed op de geestelijke en lichamelijke gezondheid van mensen. Binnen alle recente bevestigingen (Vlaamse overheid, Burgerparticipatie voor een groenboek beleidsplan ruimte 2011; Steunpunt Jeugd, 2012) prijkt het aanleggen van bossen en parken dicht bij de bebouwing trouwens hoog op de verlanglijst van de Vlaming. Met het kappen van 1 hectare volwaardig bos binnen de bebouwde kom geschiedt juist het omgekeerde van wat de Vlaming vraagt. Telkens weer blijkt dat petitie's die opkomen voor het behoud van bos een groot succes kennen. Ook de open brief gericht aan de ministers Schauvliege en Muyters over het bosbehoud in Vlaanderen (De Standaard 5/9/2013) heeft bij de publieke opinie een enorme weerklank gekend. Het bewijst dat het maatschappelijk draagvlak voor bosbehoud in Vlaanderen zeer groot is.

2) De recreatieve en sociale mogelijkheden voor de omwonenden: de gemeenschap heeft veel meer aan het behoud en het openstellen van een dergelijk groengebied (als wandelgebied en als speelruimte voor de nabijgelegen, in herinrichting zijnde sociale woonwijk met veel kinderen), dan aan het vervangen van dit bos door 24 woongelegenheden. Een dergelijk groengebied binnen een nu al (te) dichte bebouwing (Valaar, Stuivenberg, Karel de Grote-Hogeschool) heeft een gunstige invloed op de onderlinge sociale contacten en heeft dus maatschappelijk een grote waarde.

3) Het voorkomen van dieren en planten dicht bij de leefwereld van mensen. Bij verdwijnen van dit bos zijn er minder contactmogelijkheden om met waardevolle natuur kennis te maken: voor wat de waarde betreft verwijzen we naar de hoger weergegeven Biologische Waarderingskaart. Algemeener beschouwd mag gesteld worden dat Vlaanderen, ook de Antwerpse regio al zeer bosarm is: met 10,8% bosbedekking behoort Vlaanderen tot de meest bosarme regio's van Europa. In de Antwerpse regio waar dit bos verdwijnt, ligt de bosbedekkingsgraad nog veel lager. Hoewel het Bosdecreet een ontbossingsstop oplegt, heeft de overheid tussen 2007 en 2012 meer vergunningen afgeleverd om te ontbossen dan om te bebossen. Dit staat haaks op het streefdoel, geformuleerd in 'Vlaanderen in Actie en het Pact 2020' om tegen 2020 zowel de kwaliteit van de bossen als de beboste oppervlakte 'aanzienlijk te laten toenemen'.

Conclusie: er is een grote tegenstelling tussen het privé-belang van de eigenaars van deze gronden en het algemeen maatschappelijk belang. Het algemeen maatschappelijk belang heeft een groter soortelijk gewicht dan het privé-belang. Het gezond verstand zegt dan ook dat dit bos behouden moet worden. Uiteraard is een billijke vergoeding van de privé eigenaars aangewezen.

III/ Onzorgvuldig bestuur door de overheid

Op verschillende tijdstippen worden door de overheid beslissingen genomen waar heel wat vraagtekens bij te plaatsen zijn. We sommen op:

1) Bij K.B. van 3 oktober 1979 treedt het Gewestplan Antwerpen in voege. Het gedeelte tussen de Salesianenlaan, A. Einsteinlaan, Krijgsbaan en Hollebeek wordt ingekleurd als 'woonzone'. Het andere gedeelte van de Hollebeek, palend aan deze woonzone en begrepen tussen Den Brem, Krijgsbaan en Hollebeek wordt ingekleurd als parkzone. Merkwaardig dat 2 op dat ogenblik identiek ogende en aaneensluitende delen een totaal verschillende inkleuring krijgen. De eerste gemiste kans om van de Hollebeekvallei een echte 'groene vinger' te maken!

2) In mei 2008 voorziet het stadsbestuur een bedrag van 3.250.000 euro dat (we citeren pagina's 3 en 4 van het Antwerpse Collegebesluit van 9/5/2008) 'tijdens de jaren 2009 tot 2012 maximaal zal ingezet worden voor de aankoop van open groene ruimten binnen drie parkentiteiten van de Hollebeek', een bedrag waarmee het verwerven van de door ons omstreden verkavelingsgronden mogelijk was. In oktober 2010 stelt de bevoegde Schepenen Van Campenhout echter op een vraag van gemeenteraadslid S. De Blust in Commissiezitting

Ruimtelijke Ordening dat bovenvermeld voorziene bedrag intussen teruggebracht is tot 500.000 euro, te besteden door Stadsplanning. November 2013 heeft de stad Antwerpen o.i. nog geen enkel nieuw stuk grond in de Hollebeek verworven, ook niet binnen het Wilrijkse parkgedeelte, wat nochtans al in juni 2007 in het vooruitzicht gesteld was (zie verder).

Dit dossier is intussen één lijdensweg geworden van gemiste kansen:

- Begin 2008 schrijven we de Antwerpse Schepen van financiën aan om mede te delen dat het Vlaamse gewest een bedrag voorziet van 507.000 euro, bedrag dat o.m. mag aangewend worden 'voor de aankoop van gronden voor behoud of aanleg van natuur, bos en park'. De stad vraagt dit bedrag wel op, maar het wordt aangewend voor diverse kleinere projecten.
- Einde 2009 wordt aan de overkant van de Hollebeek (Wilrijks deel) een behoorlijk stuk tuiniergrond openbaar verkocht, grond die op het gewestplan ingekleurd staat als park. Ons is altijd voorgehouden dat deze tuiniergrond allengs aangekocht zou worden om ingericht te worden als park. De stad laat deze unieke kans voorbijgaan om dit terrein te kopen om reden dat de prijs van 300.000 euro 25.000 euro boven de gestelde limiet zou liggen. Een gemiste kans om in de nabijheid van het eikenbos tot herbepanting over te gaan.
- Daarvoor is ook al de belofte niet nagekomen om het voormalige klooster tegenover het eikenbos of te verwerven of met de eigenaar een overeenkomst af te sluiten om dit te integreren in de groene structuur van de beek.

Tegenover dit alles kunnen we het verslag van 23 juni 2007 zetten van een 'denkdag Hollebeekvallei', vergadering waarin het stadsbestuur haar plannen heeft toegelicht en naaststaand plan getoond heeft.

Interessant is het vooral onderaan in de buurt van het te verkavelen eikenbos:

- a) het rode blokje links van de Hollebeek net boven het eikenbos moet intussen als 'kleurloos' bekeken worden: dit is het voormalige klooster, nu ingericht als privé-verzorgingstehuis;
- b) de brede strook helemaal onderaan rechts van de Hollebeek is het omvangrijke 'parkgebied' waar de stad intussen nog geen enkele grond verworven heeft.

Tekst van de stad bij het plannetje:

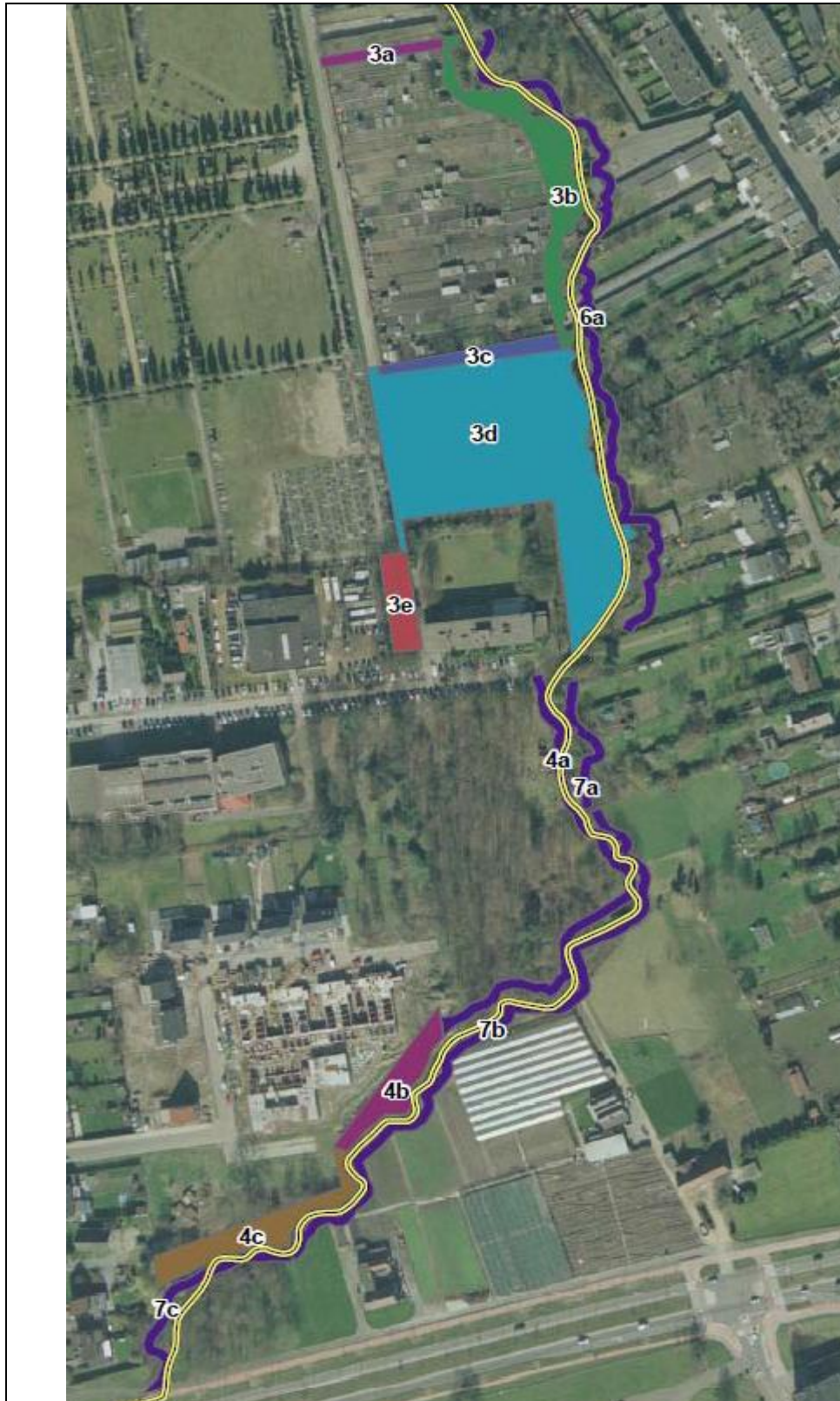
TOEPASSING VAN DE CONCEPTEN OP HET GEBIED

De zwarte omlijning is de oorspronkelijke onteigeningsgrens die WERD INGETROKKEN!

De rode zone is het minimumscenario dat we willen onderzoeken om minstens tien hectare park van te maken. De zwarte zones zijn zoekzones (minstens twee hectare). De zoekzones zijn niet noodzakelijk om tot een goed park te komen. We bekijken er wel of er zich mogelijkheden aandienen in deze zone.

Tegenover dit plan zetten we de visie van wat momenteel beheerd kan worden. Let vooral op de delen ten zuiden van 3d en 3e, waar nog niets beheerd kan worden, ook niet ten oosten van de Hollebeek (parkzone) (uit 'Beheerplan Hollebeek, 2/9/2011).

Overzicht van de verschillende beheereenheden op basis van toekomstig terreingebruik (zuidelijk deel). De loop van de Hollebeek is geel weergegeven.

Onze conclusie: er zijn intussen heel wat kansen gemist om ofwel het eikenbos zelf aan te kopen, ofwel te herbebossen op te verwerven gronden binnen de parkzone. Als bos verdwijnt, moet het een minimum streefdoel zijn dat een gelijke oppervlakte bos gecreëerd wordt in de nabijheid (wat nog, gezien de ouderdom van het verdwenen bos, een gevoelig biodiversiteitsverlies is). De buurt heeft er niets aan dat 34.392 euro gestort wordt in een boscompensatiefonds, waardoor in het beste geval 'ooit' elders een beetje bos aangeplant wordt.

3) Er zijn minstens twee adviezen van een lagere overheid die niet opgevolgd zijn:

a) in openbare zitting van 20/2/2006 adviseert het district Hoboken om de Hollebeekvallei op te nemen als zone voor zeer zachte recreatie, waarbij de groene omgeving maximaal behouden blijft;

b) in openbare zitting van 15/12/2008 wenst de districtsraad van Hoboken 'optimaal behoud van het bosgedeelte met oude eiken' dat begrensd wordt door de Salesianenlaan, de Hollebeek en de verkaveling Kolonel Harrystraat. Volgens de verkavelingvergunning sneuvelen er minstens 13 hoogstammen, waarvan 9 eiken met een stamomtrek tussen 110 en 230 cm; amper 4 forse eiken blijven behouden.

4) Hoewel dat niet verplicht is, zijn bij een goed bestuur volgende onderzoeken wenselijk:

a) Een biodiversiteitstoets die de natuurlijke waarde bepaalt van de biotopen die door de vergunning teloor gaan, met vaststelling van hoe dit verlies kan gecompenseerd worden. Al in 1992 is in Rio de Janeiro een biodiversiteitsverdrag opgesteld, omdat het verdwijnen van dier- en plantensoorten erg verontrustend is voor onze leefbaarheid. Her en der zijn als gevolg daarvan wel acties ondernomen, o.m. ook door de provincie Antwerpen met een focus op de biodiversiteit in beekvalleien (zoals de Hollebeek er één is), campagne die de naam 'Biodiversiteit Lokaal BEkeKEN' meegekregen heeft. Dit omdat beekvalleien dikwijls heel wat biodiversiteit herbergen. Willen we de achteruitgang van biodiversiteit teniet doen, zullen we bij ieder project een toets moeten uitvoeren om te zien wat de weerslag is op deze biodiversiteit.

b) Een kosten-batenanalyse tussen de 2 mogelijkheden: zo'n verkaveling toestaan of zo'n verkaveling niet toestaan. Tegenwoordig zijn er heel wat instrumenten om vernietiging van biotopen, teloorgaan van dieren en planten een financiële waarde toe te kennen, waarde die ook uitdrukking geeft aan de baten die mensen hebben bij het voortbestaan van een dergelijk biotoop. Het is dus lang niet zeker dat de financiële kost om een dergelijk bos in stand te houden hoger uitvalt dan het financiële verlies aan biotoop. Enkel voorafgaand onderzoek kan daar uitspraak over doen.

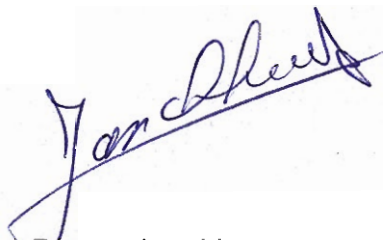
Geen van beide onderzoeken is gebeurd!

5) Moest op het te verkavelen terrein geen bos aanwezig zijn, zouden wij deze verkaveling niet wraken. Nu wraken wij die wel omdat er een honderd jaar oud bos aanwezig is, in een bosarme regio en haast iedereen akkoord gaat dat we naar meer bos moeten. In deze regio doet zich juist het tegenovergestelde fenomeen voor: dit eikenbos bevindt zich op amper 2 km van het onlangs gekapte Wilrijkse Ferrarisbos. Daarom is het interessant dat ook bossen die 'zonevreemd' zijn zoveel mogelijk behouden kunnen blijven. Zelfs de Vlaamse regering is deze mening toegedaan, gezien de minister van Leefmilieu al jaren werkt aan een oplossing om een belangrijk deel van dergelijke zonevreemde bossen te kunnen behouden. Het is dan ook bevreemdend dat nu alsnog een verkavelingvergunning toegestaan wordt, terwijl op ministerieel niveau volop gewerkt wordt om tot praktische oplossingen te komen zodat een deel van deze zonevreemde bossen kunnen behouden worden.

ALGEMENE CONCLUSIE: Wij zijn van oordeel dat deze verkavelingsvergunning niet kan toegestaan worden om volgende redenen:

- het verlies aan biodiversiteit, de nadelige gevolgen van het verdwijnen van dit bos voor mens, dier en plant zijn onvoldoende bestudeerd en gekend,
- er is geen kosten-batenanalyse uitgevoerd tussen de 2 mogelijke opties: het bos behouden enerzijds, de verkaveling toestaan anderzijds,
- er zijn onvoldoende compenserende maatregelen genomen in de buurt van de verkaveling om het verdwijnen van dit bos op te vangen.

Namens Natuurpunt Hobokense Polder vzw,

Danny Jonckheere
Voorzitter

Luk Smets
Penningmeester

Bijlagen

- Publicatie van de Statuten van Natuurpunt Hobokense Polder vzw
- Publicatie van de samenstelling van de Raad van Bestuur
- Verslag van de laatste Algemene Vergadering
- Betalingsbewijs van de dossiervergoeding
- een kopie van het bewijs van de aangetekende verzending van een kopie van dit beroepschrift aan de stad Antwerpen
- een kopie van het bewijs van de aangetekende verzending van een kopie van dit beroepschrift aan de aanvrager